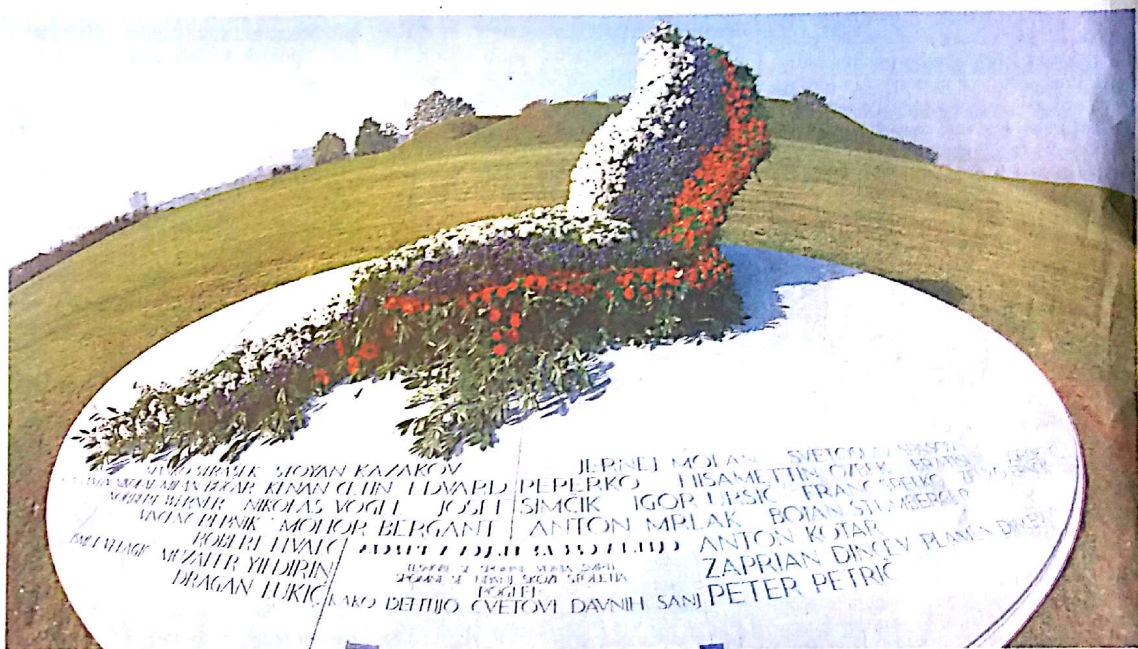

Vojna je zame postala zelo osebna

Jelko Kacin

Sestrelitev prijatelja, pilota Tonija Mrlaka, ko je v gazeli letel nad Rožno dolino, je bil tragičen dogodek. Čakali smo, da bo prestopil na našo stran. Z drugimi piloti se je dogovarjal za prestop, potem pa nenadoma pok in gazela je bila sestreljena na tleh.

Otroka pilota Meriaka na žalni svečanosti na Žalah, desno spomenik padlim v osamosvojitveni vojni za Slovenijo

Poznala sva se leta, sodelovala prav tako leta in leta, letal sem z njim tako, da za prebeg niso vedeli njegovi nadrejeni... Moral sem na avstrijski konzulat iti pogledat, kako je z generalno konzulko Jutto Bastel, saj naj bi bilo njihovo poslopje zadeto ob raketiranju. Pokazalo se je, da to ni res. Ona je bila v redu, raketirani niso bili, škode niso imeli. Za vogalom pa je bila na tleh sestreljena gazela, hlebci vojaškega kruha so ležali razmetani vsepovsod in v trenutku mi je bilo jasno, koga so sestrelili. Kljub temu sem poprosil Sama Finžgarja, naj se dodatno potruži, poišče in posname ostanke tistega dela helikopterja, na katerem bo vidna številka, in mi jo čim prej sporoči.

Hitro mi je sporočil iskano številko - 12 660, ki je le potrdila domnevo, da je bilo na tleh neoboroženo plovilo iz oddelka helikopterjev na Brniku. Poklical sem Tonijevega strica, zaposlenega na obrambi, ki sem ga tudi osebno poznal, mu izrekel iskreno sožalje in obžalovanje ter ga prosil, naj čim prej opravi identifikacijo in poskrbi za družino. Poskusil sem ugotoviti, kako je lahko prišlo do sestrelitve, vendar ne takrat in še dolgo po tistem nisem bil uspešen. Takrat se še nihče drug razen naju dveh ni zavedal, da

je šlo za napako in, kot rečejo temu v vseh vojskah, za prijateljski ogenj, za obstreljevanje svojih. Še v vsaki vojni je bilo tako.

Pred mikrofoni tisti večer nisem več mogel. Zame je vojna postala tudi zelo osebna. Ostal sem sam s seboj, mislil na njegovo in svojo družino, tuhtal ter se odločil, da njegova žrtev ne sme biti zaman. Odšel sem v Sočo, v zavod za rehabilitacijo invalidov, in ženi, ki je bila tisto noč tam ob sinu Roku, pripovedoval, kaj se je zgodilo. Jaz sem govoril, ona je poslušala... Potem sva govorila o najinih sinovih, kaj bova z njima po vojni, kam bomo šli, kako bi lahko rehabilitirali Roka.

Vedel sem, da moram ukrepati, saj koordinacija zlasti znotraj TO očitno ni delovala dovolj učinkovito. Dlje ko bo vojna trajala, več bo žrtev, več bo nesreč, tudi pomot in napak. Toda to je bil šele prvi dan vojne. Točno pred dvema mesecema sem odšel z obrambe in prav nobenega prostega časa ni bilo več od takrat, da bi se ob novih zadolžitvah v vladi in na informiranju lahko kakor koli ukvarjal še s prejšnjo službo. Čeprav sem bil zdaj minister, pristojen za povsem drug resor, sem še vedno dihal z obrambo.

S sodelavci na sekretariatu za informiranje smo pripravili nov poziv častnikom,

podčastnikom in vojakom JLA, da se odzovejo pozivu predsedstva, zapustijo vojsko in prestopijo na našo stran. Isti večer sem dobil soglasje dveh visokih častnikov (tudi ta dva sem osebno poznal), da lahko naslednji dan v podkrepitev tega poziva sporočim javnosti njun prestop. Pozneje sta z gazelo uspešno poletela in na Koroško prebegnila Kalan ter Šuštar, ki sta pred tem čakala na Tonijev ukaz, ki ga ni in ni bilo. Njun pobeg je dolgo ostal prikrit, čeprav je JLA pozneje vztrajno zahtevala, naj vmemo helikopter. Seveda ga nismo.

Kot minister za informiranje sem bil pristojen ali pa sem si morda kar sam naložil tudi postavitve spomenika žrtvam naše osamosvojitvene vojne na Žalah. Tudi to je bil velik, zahteven in zelo občutljiv projekt. Konec leta 1991 sta ob odkritju spomenika, na katerem je poleg drugih civilnih in vojaških žrtvah zapisano tudi Tonijevo ime, v imenu vseh svojcev, padlih v vojni za Slovenijo, svečke prva prižgala njegova otroka, sin in hči. Osebni pomnik smo mu postavili šele štiri leta pozneje v Rožni dolini, ko sem postal minister za obrambo. Tudi sin Tomaž je danes pilot helikopterja v Slovenski vojski.